

political subject; planning in the direction of «outside-in»; orientation to benefit; scheduling actions; support from the leadership of the institutional political subject.

The problem analysis of the political situation is aimed at understanding the entity, specifics of one or another problem and searching for its solutions. Along with problem analysis is a complex of analytical management problems need to be supplemented diagnostic analysis, which provides a political actor to be informed about recent activities of his allies and competitors, to have information about potential opponents, the real alignment of forces in the political arena, on vnutriigrovyv struggle within the ruling elite, the mood among the public (internal and external), and other The most productive direction of diagnosing problems is rapid diagnostic analysis and a comprehensive diagnosis.

An important step analytical actions on realization of the process of problem management is the evaluation of possible consequences of acute problems, define priorities, which is ensured by the procedures of the SWOT analysis (which reveals the influence of the factors of direct influence of the external environment) and NPEST-analysis (which reveals the influence factors indirect impact of the external environment).

Key words: crisis management, preventive technologies, problem management, problem analysis, diagnostic analysis, SWOT-analysis, NPEST-analysis.

Надійшла до редколегії: 14.04.2014

УДК 323:321

О. А. Третьак

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ПУБЛІЧНА СФЕРА ПОЛІТИКИ ТА ІНСТИТУЦІЙНА СТРУКТУРА ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ: ВЗАЄМОДОПОВНЕННЯ ЧИ АЛЬТЕРНАТИВНІ ВИМІРИ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЙСНОСТІ?

Розглянуто взаємодію концептуального змісту понять «публічна сфера політики» та «політична система» в умовах національних політич і формування глобальної системи політичного керування. Акцентовано увагу на інституційних засадах державно-громадської комунікації. Проаналізовано взаємозв'язок між демократичною легітимністю політичної системи та функціонуванням публічної сфери політики.

Ключові слова: публічна сфера політики, політична комунікація, політична система, громадськість, політичний інтернет-простір

Постановка проблеми. У контексті розкриття евристичного потенціалу комунікаційної парадигми для дослідження фундаментальних проблем політичної системи важливим є розуміння того, що публічна сфера політики є новим образом суспільства, який є орієнтиром існуючих практик політичної взаємодії та способів реалізації політичної прагматики. Глибинне осмислення складників майбутнього образу політики на рівні публічних комунікацій дає досить конкретну доктринальну основу для напрямків імовірного розвитку політичної системи. Конституювання публічної сфери політики, маючи комунікативно-теоретичне підґрунтя, потребує популяризації та поширення в наукових і політико-прагматичних колах.

Водночас для сучасної політичної науки актуальне питання стосовно визначення суб'єктів політичної публічної сфери, особливостей диференціювання публічних ораторів, способу аналізування якості та значущості виступів у межах національного та глобального публічних дискурсів. Ці питання залишаються без відповіді в концепціях політичної комунікації, розроблюваних на основі теорії політичної системи та в політичній соціології, яка розглядає політично орієнтовану соціальну структуру суспільства. Отже, питанням, актуальним для нової політологічної теорії, є механізми зародження консенсусу в сучасному суспільстві як основи для прийняття демократичних політичних рішень і демократичного формування владних інститутів. Саме на цій основі і може розвинути теорія поєднання політичних інститутів і публічної сфери в єдиній теоретичній перспективі.

Серед останніх публікацій, на які спирається автор, чільне місце посідає докторська дисертація Р.В. Войтович «Вплив глобалізації на систему державного

управління» [1], в якій здійснено концептуальний аналіз теоретико-методологічних засад і механізмів впливу глобалізації на систему державного керування, розроблено новий підхід щодо розуміння «глобальної демократії», визначено її форми, рівні та критерії. Цікавою є й праця В.О. Шевчук «Влада у неklasичних формах демократії: політико-антропологічний вимір» [6], в якій визначено та проаналізовано найперспективніші напрямки політико-антропологічної методології дослідження транзитивної влади. У виданні українського фахівця В.В. Сидоренка [4] досліджено питання щодо вдосконалення механізмів реалізації прав громадян шляхом підвищення ролі місцевого самоврядування за допомогою опосередкованої участі великої кількості громадян у прийнятті рішень на місцевому рівні на основі спеціальної інфраструктури – пунктів колективного доступу.

Метою статті є обґрунтування парадигмальної взаємодоповнюваності понять «публічна сфера політики» та «політична система» в умовах сучасної демократії і глобального розвитку. Завданнями статті є вивчення інституційної структури публічної сфери політики як корелятивної з комунікаційною інфраструктурою сучасних національних політичних систем та глобальної системи політичного керування.

Виклад основного матеріалу. Інституалізація нових соціальних практик є підґрунтям для прогресування публічної сфери політики. Позаполітичні публічні практики стають більш поширеними, насамперед у контексті розвитку соціальних мереж. Приватне життя людини публікують і деталізують. За цих умов, публічна сфера політики, з одного боку, збагачується, а з іншого – засмічується великою кількістю не апробованої політичної інформації, а також некваліфікованими політичними публічними виступами. Це дещо звужує можливості раціональної реконструкції публічної сфери політики національного та глобального рівня. Як уважають російські фахівці, «Інтернет надає своїм членам ряд істотних переваг у вираженні громадянських позицій та участі в обговоренні актуальних суспільних проблем. По-перше, Інтернет стирає географічні рамки, і, незалежно від місця знаходження, кожна людина, підключена до Мережі, може висловити свою думку. Причому комунікація може йти як в режимі реального часу (онлайн), так і з відстрочкою отримання повідомлення (оффлайн). Другою значущою характеристикою віртуального простору є відносна легкість доступу в мережі Інтернет до інформаційного «рупора», в порівнянні з традиційними ЗМІ. Ці дві переваги разом з наявністю вільного, неконтрольованого владою комунікаційного простору, в якому можна легко спілкуватися без істотних обмежень, робить Інтернет ідеальним місцем дислокації для опозиціонерів та інших громадян, які хочуть реалізувати в мережі свої громадянські права за допомогою нових соціальних практик» (тут і далі переклад мій – *О.Т.*) [3].

Одночасно з конструктивними рисами, інтернет-комунікації як структурно-інституційна основа публічної сфери політики глобального рівня висувають низку викликів. Вони пов'язані з широким простором інтернет-спілкування та неможливістю відразу заповнити всі лакуни політичного представництва якісними публічними виступами. Крім того, традиційні актори публічної сфери політики прагнуть до обмеження свободи неконтрольованої політичної участі. «При всіх позитивних змінах в громадському дискурсі завдяки мережі Інтернет, є кілька моментів, які не можуть не викликати побоювання: 1) поступове насичення мережевого простору акторами-маніпуляторами і акторами-фальсифікаторами, в завдання яких входить використання інформаційних важелів впливу для проведення інформаційних війн проти рядових акторів-громадян з метою компрометації і спростування наданої ними суспільно важливої інформації; 2) у більшості країн Інтернет так чи інакше контролюється владою під приводом боротьби з протизаконними діями, такими як хакерські атаки, націоналізм, непристойності, порушення авторських прав, порнографія, підготовка терористичних акцій, шахрайство та незаконні азартні ігри. Є обґрунтовані побоювання, що цей контроль може рано чи пізно привести до зниження свободи

слова в Інтернеті; 3) віртуалізація суспільства в майбутньому може призвести до того, що громадянська консолідація не буде виходити за рамки віртуального простору і віртуальні дискусії перестануть стимулювати до громадянських дій в реальності», стверджують М.Ю. Казаков та В.А. Кутирєв [3].

Взаємодія держави і новітніх форм масової дисперсної політичної комунікації становить процесуальне підґрунтя перспективного розвитку сучасної публічної сфери політики. Водночас зниження ролі держави в міжнародних справах і формування мегатенденцій глобального керування надають статусу недержавної публічної політичної активності постійно діючого елементу глобальної політичної структури. Держави як дискурсивні актори мають певну перевагу в реалізації публічної дискурсивної активності. Однак через традиційний консерватизм й обмежені можливості модернізації, гнучкого реагування держава поступається іншим діючим особам публічно-дискурсивної реальності. На думку А.О. Зинов'єва, «дискурси, які включені в процес управління державою або можуть з тієї чи іншої причини на нього впливати, слід віднести до «політичних» в самому прямому, первинному сенсі. При цьому зрозуміло, що теоретично будь-який дискурс може за деяких обставин вплинути на процес функціонування держави (вступити у взаємодію з інститутами), тому неможливо точно відокремити політичні дискурси від неполітичних, тобто будь-який дискурс потенційно є «політичним», але не будь-який є ним «актуально» [2].

Самодостатність глобальної медіа-сфери, яку не може обмежити жодна національна політична система, на сьогодні є ключовим чинником для розуміння ролі держави як публічного політичного актора. Привабливість ідей національної державності та державної ідеології вступає в протиріччя з настановами поведінки глобального суспільства масового споживання. «По-перше, криза держави в сучасному світі означає, що будь-яка сучасна держава більше не здатна вирішувати проблеми у межах діалектики стратегічної та комунікативної раціональності; напруга між державою як організацією та державою як життєвим світом стає все більш гострою і нерозв'язною. У цій ситуації будь-яка авторитарна держава опиняється в дуже складному становищі, оскільки її нездатність бути просто «нормальною» державою буде постійно зростати, а тиск з боку зовнішнього світу постійно посилюватися. «Риторика антиамериканізму» у поєднанні з демонстрацією американських фільмів і телевізійних проєктів, побудованих в логіці життєвого світу США («Фабрика зірок»), тобто трансляцією «американського способу життя», є не просто комічною, вона показує, наскільки проблематичним є для сучасної Росії реальне дискурсивне протистояння з США навіть в області власної внутрішньої політики в галузі культури» вважає А.О. Зинов'єв [2].

Розуміння багатоманітності глобальних суб'єктів медіа-простору і різних векторів їх розвитку наводять на думки про те, що вихідні декларативні умови загального демократичного процесу не є достатньою умовою для очевидно глобальної (неспеціалізованої) публічної сфери. Остання є, вочевидь, наступним кроком, ознакою поглиблення демократичних перетворень на глобальному рівні. Також розвиток плюралізму й індивідуалізму за рахунок соціальних мереж сам по собі не став основою появи якісних ЗМІ, пов'язаних із соціальними групами й ідеологічним політичним представництвом. Це також свідчить, що морально-етичні вимоги до медіа-складника публічної сфери політики не є авторитетом для стихійного розвитку мережної медіа-структури, позбавленої державної контролю.

Трансформація глобального порядку у відкритий та доступний для всіх без винятку спроможних до мовлення політичних суб'єктів розкриває перспективу позитивного розгортання проєкту політичної глобалізації в умовах інституалізації обговорень і глобальних дискурсів як за простором і широтою учасників, так і за глибиною глобальної тематики. Глобальне політичне керування може набути стійкості за рахунок підтримки всіх політично мислячих суб'єктів, поданих у комунікаційному просторі від держав до індивідів-блогерів. Саме в такий спосіб має бути забезпечена легітимізація демократичного політичного порядку.

«Демократична легітимність – це єдина легітимність доступна нам сьогодні. Ідея замінити її або доповнити деякими ймовірно «глибшим» обґрунтуванням конституції може бути прирівняна до обскурантизму» вважає Ю. Хабермас [5].

Умовою формування демократичної легітимації національних політичних систем з огляду на основні концептуальні засади публічної сфери має стати обізнаність і підтримка правил обговорень та політичної самопрезентації. Всіма політичними силами, у тому числі тими, які займають радикальні та релігійно обумовлені позиції. Прикладом цього є публічні позиції релігійного фундаменталізму, незалежно від конфесійної належності. Наявність толерантності як основи для позитивної публічно-політичної взаємодії може забезпечити додаткові ресурси й перспективи розвитку та стабільності національних політичних систем. На думку Юргена Хабермаса, «єдиний елемент, що виходить за межі адміністративної політики та інституціоналізованої силової політики, виникає з анархічного використання комунікативних свобод, яке знизу підживлює сізигійний прилив неформальних потоків публічної комунікації. Лише завдяки цим каналам сутнісно необхідні нефундаменталістські релігійні спільноти можуть стати перетворюючою силою в самому центрі демократичного громадянського суспільства» [5].

Аналіз взаємодії держави та громадськості в межах публічної сфери політики щодо політичної теорії дає змогу встановити, що концепт держави є дещо розмитим у сучасних умовах. Держава, з одного боку, є постачальником публічних послуг і вплив громадськості на державні органи і органи місцевого самоврядування спрямований на їх поліпшення. У той же час, держава через технологічні інновації дедалі частіше передає свої функції приватним, недержавним та корпоративним структурам, що може свідчити про її усунення від тотального контролю над суспільством.

Водночас держава в умовах сталої демократії генерує технологічні інновації, вступаючи у відносини із громадськістю через засоби масової комунікації. Держава являє собою полісуб'єктне утворення, у якому кожна з частин має свої власні відомчі пріоритети, які дають основу для взаємодії з різними сегментами громадянського суспільства.

Висновки. Інститути публічної сфери політики (державні, громадські, партійні та навіть індивідуальні учасники політичних обговорень) в умовах плюралістичної демократії відіграють важливу роль у відносинах політичної системи суспільства із зовнішнім середовищем. Водночас у національних політиях коло цих інститутів залишається не до кінця визначеним, тому проблемою є визначення основних і додаткових інститутів публічної сфери політики та ролі в цьому процесі держави та громадянського суспільства. У сучасній Україні держава є одним з основних ньюсмейкерів, фактично займає велику частину політичного інформаційного простору. У той же час громадські організації дедалі більше стають активними гравцями в процесах політичної комунікації. різновидів публічної сфери політики – це процес створення нових видів діяльності у взаємодії громадськості та держави, які забезпечують їх зв'язок у сфері передавання інформації. У цілому вдосконалення інфраструктури публічної сфери політики має істотно модернізувати інфраструктуру держави як політичного інституту, а також підвищити рівень розвитку громадянського суспільства.

Концептуальна модель видозміни публічної політики у вимірі національних політичних систем і політичної системи глобального світу включає її основні елементи, які ідентифікують наявний і бажаний стан цього явища. Основним підходом для дослідження зазначених елементів є пошук потреб і виокремлення викликів для сучасної загальної публічної сфери, які можуть становити загрозу для її розвитку. Такими викликами є: скорочення політичної участі громадян, зниження рівня свободи слова в окремих країнах світу, цензура і самоцензура, зниження кваліфікацій публічних мовців, а також тенденція до перетворення політики на закриту технологічну сферу діяльності.

Окреслення нової концептуальної картини політичної системи, в якій публічна сфера і публічна політична активність відіграють провідну роль, потребує нових

дослідницьких зусиль. У межах розуміння оптимальності взаємодії політичної системи і суспільства перебувають й окремі риси оптимальності демократії як політичного режиму, стилю життя і напрямку розвитку суспільства.

Аналіз взаємодії публічної сфери політики та політичної системи – важливе наукове завдання, яке полягає у становленні теоретико-методологічних заходів вивчення публічної сфери, як частини політичного світу в умовах демократії. Цей аспект є важливим з огляду на потребу в інтеграції таких різномірних предметних сфер, як політична комунікація, громадсько-політична участь, процедури демократичного публічного політичного обговорення і прийняття рішень, інституційні засади публічної політики. Ця проблема полягає також у невідповідності рівня сучасних наукових знань про публічну сферу політики та методи й підходи її дослідження і реальністю публічних політичних проявів, які потребують систематизації і переходу до єдиної концептуальної структури.

Таким чином, теоретичні уявлення про сучасну політичну систему на глобальному та національному рівнях мають істотне доповнення в межах концепту публічної сфери політики. Структурні елементи, які раніше безпосередньо не входили до складу політичної системи (неполітизована громадськість, ЗМІ, Інтернет-спільноти та мережі тощо) стають важливими акторами з вироблення політичних рішень. Саме тому відповідь на питання щодо взаємодоповнення понять «публічна сфера політики» та «політична система» є позитивною. Політична система охоплює зміст усталених політичних інтеракцій та механізмів прийняття рішень як замкнутого функціонального контуру. Публічна сфера політики розкриває явища дискурсивної взаємодії як між політичними інститутами, так і між громадським та соціальним оточенням політичної системи у режимі відкритості та репрезентативності. Перспективами подальшого розвитку проблеми, порушеної в даній статті, є встановлення взаємозв'язків між публічною сферою політики та політичною системою в сучасній Україні.

Бібліографічні посилання

1. Войтович Р. В. Вплив глобалізації на систему державного управління [Текст] : автореф. дис... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / Р.В. Войтович ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2009. – 36 с.
2. Зиновьев А. О. Дискурс и государство [Электронный ресурс] / А.О. Зиновьев. – Режим доступа : <http://www.politex.info/content/view/420/> – Загл. с экрана.
3. Казаков М. Ю. Интернет как сетевая публичная сфера [Электронный ресурс] / М.Ю. Казаков, В.А. Кутырев. – Режим доступа : <http://www.science-education.ru/109-9328> – Загл. с экрана.
4. Сидоренко В.В. Формування механізмів реалізації прав громадян через місцеве самоврядування [Текст] : автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.04 / В.В. Сидоренко ; Донец. держ. ун-т упр. – Донецьк, 2007. – 21 с.
5. Хабермас Ю. Что такое «политическое». Рациональный смысл сомнительного наследия политической теологии [Электронный ресурс] / Ю.Хабермас. – Режим доступа : <http://russ.ru/Mirovaia - povestka / CHto - takoe - politicheskoe> – Загл. с экрана.
6. Шевчук В.О. Влада у некласичних формах демократії: політико-антропологічний вимір [Текст] : автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / В.О. Шевчук ; Харк. нац. ун-т ім. В.Н.Каразіна. – Х., 2003. – 18 с.

Третьяк А. А. Публичная сфера политики и институциональная структура политической системы: взаимодействие или альтернативные измерения политической действительности?

Рассмотрено взаимодействие концептуального содержания понятий «публичная сфера политики» и «политическая система» в условиях национальных политий и формирования глобальной системы политического управления. Акцентировано внимание на институциональных принципах государственно-общественной коммуникации. Проанализирована взаимосвязь между демократической легитимностью политической системы и функционированием публичной сферы политики.

Ключевые слова: публичная сфера политики, политическая коммуникация, политическая система, общественность, политическое интернет-пространство.

Tretyak O. Public policy and institutional structure of the political system: complementarity or alternative dimensions of political reality?

The article examines the conceptual content of the interaction of the concepts of «public sphere of politics» and «political system» in a domestic flight and the formation of a global system of political management. Attention is focused on the institutional framework of state-civil communication. Analyzed the relationship between democratic legitimacy of the political system and the functioning of public sphere of politics.

The institutions of public policy sectors (government, public, party and even individual members of political discussion) in a pluralistic democracy play an important role in the political system of public relations with the environment. However, in the national polity range of these institutions is not fully defined, so the problem is to determine the main and additional public institutions of politics and the role in this process, the state and civil society. In the present state of Ukraine is a major newsmakers in fact occupies most of the political information space. However, NGOs are increasingly becoming active players in the process of political communication. Institutionalization of public policy areas - the process of creating new activities in cooperation of the public and the state to ensure their communication in the transmission of information. Overall, the improvement of the infrastructure of public policy areas, has significantly modernized the infrastructure of the state as a political institution, and raise the level of civil society.

Key words : public policy areas, political communication, political system, public policy internet space.

Надійшла до редколегії: 21.03.2014

УДК 327:32.019.5

В. С. Титова

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

СУЧАСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ БРЕНДА «УКРАЇНА»

Розглянуто та проаналізовано українські державні програми щодо просування брэнда держави за кордоном. Виявлено слабкі та сильні сторони даних документів. Узагальнено дослідження щодо сприйняття України за кордоном. Наведено дані різних міжнародних рейтингів, стосовно визнання держави у світі. Перераховано неприбуткові громадські організації, які сприяють популяризації брэнда «Україна» за кордоном. Зазначено витрати з державного бюджету на просування брэнда «Україна» на зовнішній арені протягом декількох років. Виявлено основні характеристики брэнда «Україна».

Ключові слова: брэнд держави, брэнд «Україна», брэндинг держави, рейтинг брэндів держав.

Постановка проблеми. У сучасному світі під впливом глобалізаційних процесів конкуренція між національними державами все більше нагадує боротьбу за споживача між великими корпораціями. У таких умовах конкурентного змагання все більшого значення для держав набуває свій унікальний образ, який повинен не тільки асоціюватися саме з цією країною, але і характеризувати її з позитивного боку. Для того щоб продавати свій «продукт», державі необхідно мати все вищезазначене, що входить у поняття брэнду. Україна в останні роки робить перші кроки на шляху до вироблення свого брэнда. Події останніх місяців (грудень–березень 2014 р.) надали шанс Україні кардинально змінити її сприйняття у світі, але для цього слід проаналізувати, як у минулому регулювалась українська політика у сфері державного брэндингу

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджень щодо брэндингу України, які б мали наукове підґрунтя, досить небагато. Можна відзначити аналітичні доповіді А. Баровської та С. Гнатюка. Також в останні роки дослідженням брэндингу територій загалом та України зокрема займається Т. Л. Нагорняк. Корисними для даної роботи стало дослідження сприйняття України за кордоном, яке проводила в грудні 2010 року компанія «CFC Consulting». Вивченням стану брэнда «Україна» займаються не тільки вітчизняні, але й іноземні вчені, серед яких можна відзначити А. Маркессиниса (стаття «Branding Ukraine» та ін.).

З'ясування невирішених раніше аспектів загальної проблеми. На сьогодні в Україні, на жаль, не існує повноцінної концепції брэнда держави. Здійснювані спроби розробки національних символів, які були б пізнавані за кордоном, не були результатом спеціально проведених досліджень та не мали наукового підґрунтя. Результатом чого стала їх критика як закордоном, так і у середині самої країни.